

Історія України: проблеми методології та методики

Олег Полянський

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

© Видавництво «Богдан». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

Передмова

Мабуть, жодна галузь наукових знань, жодна гуманітарна дисципліна з часу свого виникнення і до сьогодні не зазнавала таких фальсифікацій як історія України. Маючи півторатисячолітню історію й багатовікові державницькі традиції, український народ сповна відчув на собі брутальний асиміляторський тиск з боку тих держав, до складу яких входили українські землі. Українців намагалися й намагаються позбавити історичної пам'яті, національних традицій, рідної мови, пісні, зруйнувати нашу національну свідомість, менталітет, відібрати українську церкву, а натомість різними способами агресивно нав'язують чужі цінності. Від прямих фальсифікацій і заборон антиукраїнські сили перейшли до більш витончених методів впливу на суспільство. Нині шовіністично-імперський тиск українофобів поєднується з фарисейською псевдонауковою риторикою про неминучість процесів глобалізації, космополітизму, про переваги лібералізму, про поліетнічність і мультикультурність України і т. ін.

Варто нагадати до чого призвела політика мультикультуралізму й поліетнічності в Європі, зокрема у Франції та Великобританії. Як зазначають експерти: «новоприбулі «нові європейці» не хочуть опановувати мову, ознайомлюватися з культурою Європи, нехтують суспільними інститутами, віддаючи перевагу варитися у власному середовищі. Часто-густо, вони не просто зберігають свою релігію, а й обирають її найбільш екстремістські форми». Виступаючи на зборах молодіжної організації ХДС 16 жовтня 2010 р., канцлер ФРН Ангела Меркель визнала цілковитий провал спроб побудувати мультикультурне суспільство в Німеччині: «Очевидно, що мультикультурний підхід, котрий передбачав щасливе життя пліч-о-пліч, один з одним, цілком провалився [...]. Ті, хто хоче стати частиною нашого суспільства, повинні не тільки дотримуватися наших законів, а й розмовляти нашою мовою. [...]

Вивчення мови має стати обов'язком іммігрантів, як це було раніше, а не добровільною опцією, як це відбувається нині». В українському контексті дослідники наголошують, що «Українська мова в галузі освіти повинна реалізовуватися: як навчальний предмет; як засіб розвитку та саморозвитку школяра та студента, творчого самовираження та утвердження особистості в суспільстві. Оволодіння українською мовою треба було б вважати одним із основних критеріїв оцінки професійної придатності викладачів, керівників навчальних закладів». (Детальніше див.: Ткаченко В. Криза мультикультуралізму й проблеми єдиного освітнього поля / В. Ткаченко // День. – 2011. – № 126. – 21 липня)

Тим часом, нинішня ситуація в Україні є вкрай неоднозначною і не додає оптимізму. Формально Україна має атрибути незалежної держави: кордони, герб, прапор, гімн, армію, три гілки влади, грошову одиницю тощо. Щоправда, влада і громадяни живуть наче в паралельних світах, які практично майже не перетинаються. Україна окупована чужинецьким інформаційним простором, який не просто дезінформує населення та фальсифікує наше минуле і сучасність, а й руйнує наш український світ, нав'язує суспільству фальшиві цінності, неукраїнські моделі поведінки і т. ін. По суті, свідомі своєї національної приналежності українці почуваються в Україні, як на окупованій території, де зневажається їхня мова, забороняється національна історія, зазнає утисків національна церква.

На жаль, в українському суспільстві назагал немає єдиного підходу до своєї національної історії, немає спільної історичної пам'яті та історичних традицій, спільних національних героїв. Це різнобачення поглиблюється антиукраїнською діяльністю та риторикою більшості владних структур. Національна історія стала полем битви між проросійськи (прорадянськи) налаштованими істориками, яким практично підігрують прозахідні космополіти

ліберально-глобалістської орієнтації, які жонглюють т. зв. «пост-модерністською фразеологією» про згадані вже «поліетнічність та мультикультурність» України. Саме з цього середовища найчастіше лунають заклики до українців «покаятися» перед поляками та євреями за події Другої світової війни, хоча, як відомо, найщиріше покаяння – взаємне, оскільки під час війни, та не тільки, «грішили» всі. У своїх небезкорисливих намаганнях «покаятися» вони дійшли до явного абсурду: вимагають вилучити з українського вертепу персонаж «жида» і т. ін. нісенітниці. Як писав О. Різників, «Ти винен тим уже, що українець, і ця вина з народження твоя!»

Ситуація ускладнюється тим, що колишні історики КПРС, т. зв. наукового комунізму, атеїзму, діамату, істмату волею обставин змушені були перекваліфікуватися в дослідників та викладачів історії України, соціології, релігієзнавства, філософії. Частина з них до сьогодні залишається в полоні марксистсько-ленінських стереотипів.

З'явилася також когорта нових, «патріотичних» міфотворців, які теж спотворюють український історичний процес, особливо у питаннях етногенезу українців, виникнення їхньої державності, мови та ін. Про численні лави «свіжоспечених» істориків, які здобували свої наукові ступені в далекий від науки спосіб і писати не хочеться.

У цьому псевдонауковому «історичному хорі» не завжди вдається почути голос тих істориків, які стоять на національних позиціях і споглядають вітчизняну історію через «українські окуляри», а не крізь призму п'ятикутної чи шестикутної зірки, одноголових чи двоголових орлів. У цьому контексті хочеться назвати передовсім фундаментальний збірник праць покійного Ярослава Дашкевича «...Учи неложними устами сказати правду»; книги Леоніда Залізняка «Українці: витоки та історичні долі»; Ігоря Гирича «Історичні причини наших поразок і перемог»;

«Концептуальні проблеми історії України»; Олександра Палія «Історія України»; Кирила Галушка «Український націоналізм: ликбез для русских» та ряд інших.

Книжка «Історія України: проблеми методології та методики» писалася впродовж останніх п'ятнадцяти років. Так, стаття «Концептуальні проблеми історії України» була написана 1996 р., коли автор працював на історичному факультеті Тернопільського педагогічного університету, де читав курс «Історія України», а також «Джерелознавство та історіографія історії України» й спецкурс «Український національно-визвольний рух у 1921-1991 рр.». Вона призначалася для періодичного збірника «Наукові записки ТДПУ. Серія: Історія», у якому також були видруковані статті: «Концептуальні проблеми історії України останньої чверті XVIII – першої чверті XX ст.», «Концептуальні проблеми історії українського національно-визвольного руху 1921-1991 рр.». У них автор подав власне бачення історії України, зокрема тих її періодів, які викладав студентам-історикам. Там же було опубліковано статтю «Вступ до методології історії», в основу якої було покладено аналіз найважливіших проблем курсу «Вступ до історії», що його автор читав на гуманітарному факультеті Українського Католицького Університету.

Стаття «Історія України: глобалізаційні виклики та постмодерністські інтерпретації» вийшла друком у періодичному збірнику Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України – «Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність», яку автор підготував працюючи на кафедрі гуманітарних дисциплін Львівського державного університету фізичної культури. Тут же було написано статтю «Битви за історію України: від постмодерністських інтерпретацій до прямої українофобії», яка опублікована в Наукових записках Рівненського державного гуманітарного університету, а також роботу

«Національний погляд на вітчизняну історію».

Перелічені праці писалися в різний час. Їх поява була зумовлена намаганням самого автора з'ясувати складні проблеми сучасної методології історичних досліджень та методики викладання історії України, з одного боку. А з іншого, вони значною мірою відображують бажання автора привернути увагу істориків-викладачів та студентів, і загалом наукової громадськості до принципів питань української історії, прагненням відсіяти з неї імперсько-радянські міфи та стереотипи. В той же час, ми жодним чином не претендуємо на «істину в останній інстанції», а лише висловлюємо свій погляд, своє розуміння та бачення національної історії, або, іншими словами – намагаємося подивитися на історію України очима українця.

Олег Полянський

...

Далі — у повній книжці «Історія України: проблеми методології та методики».

nashaknyga.com.ua